

Tri dijaloga

Empatička interakcija roditelja i djeteta

II. spoznajni dijalog

II. Spoznajni dijalog prisutan je kad odrasli s oduševljenjem sudjeluje, opisuje i objašnjava ono što dijete radi i doživljava

Dijete ima potrebu razumjeti svijet oko sebe. Najbolji tumač svijeta su bliske osobe, one daju smisao djetetovom neposrednom iskustvu. Već tijekom prve godine dijete svjesno traži uključivanje odraslog u njegove akcije. Zajedničko „učenje“ u podržavajućem ozračju je najučinkovitije. Dijete uživa kad nešto čini zajedno s odraslim i kad mu se objašnjava.

TIPIČNE SITUACIJE u kojima se djetetu tumači svijet: situacije u kojima djetetu treba informacija ili objašnjenje o tome što se događa (razgovor o svemu što dijete okružuje i događa se s njim i oko njega; kod kuće, u šetnji, razgovor o okolišu, o ljudima koje susrećemo, o svakoj novoj situaciji, o ponašanjima ljudi, o sadržaju slikovnice i dr.).

Kako roditelj uspostavlja spoznajni dijalog?

a) Pomaganjem djetetu da se usredotoči na stvari i događaje u okolini

Roditelj može pomoći djetetu da se usredotoči tako da pridruži svoju pažnju djetetovoj i iskaže zanimanje za djetetov interes. Pritom može i oponašati ono što dijete radi. Na taj se način produžuje djetetova usredotočenost i roditelju daje mogućnost da unese nova objašnjenja u ono što zajednički promatraju ili rade. S vremenom, kako će dijete biti u stanju slijediti interes roditelja, roditelj će sve bolje moći preusmjeriti dijete na neki novi element u zajedničkom doživljaju o onome što ih okružuje: Vidi kako leti avion..., Slušaj kako je vesela ova glazba, kao da netko stupa...). Nema zajedničkog iskustva ako se dijete bavi jednim, a odrasli nečim drugim – npr. dijete jede, a majka dok ga hrani gleda TV. Za djetetovo shvaćanje događanja važno je da i odrasli bude usmjeren na hranjenje i o tome razgovara s djetetom, npr. Baš je fina ova zelena juha od graška, njam-njam! Zajednička i uzajamna usmjerenost pažnje preduvjet su dobrog kontakta i komunikacije.

b) Unošenjem značenja i oduševljenja u ono što dijete doživljava

Kad roditelj imenuje i opisuje vanjski svijet i zajedničke doživljaje te pokazuje osjećaje i oduševljenje, on daje djetetu značenje o stvarima oko njega. Dijete ne doživljava značenje izravno, ono mu mora biti posredovano, preneseno od odraslih razgovorom i izražavanjem osjećaja. Djetetu treba vođenje da bi svijet dobio smisao. Kao kad smo u stranoj zemlji pa nam je potreban tumač. Dijete ne uči samo nazive stvari, aktivnosti i ljudi, već iz roditeljevog izražavanja osjećaja doznaje što je dobro, a što nije, što je lijepo, što je prihvatljivo, što je žalosno itd. Ništa se ne podrazumijeva samo po sebi. Kako će znati jesu li bobice na grmu jestive ako mu to roditelj ne kaže? Ono što dozna od bliskih osoba bit će jasnije zapamćeno.

c) Proširivanjem i obogaćivanjem djetetovog iskustva putem objašnjavanja, uspoređivanja i mašte

Roditelj treba objašnjavati i proširivati ono što doživljava zajedno s djetetom, npr. tako da novo iskustvo stavlja u odnos s prošlim i budućim događajima. (*Sjećáš se kada smo bili kod bake i onda smo mijesili kolače; Kad budeš veći i ti ćeš ići u školu kao Vedran*). Kod starije djece oslanjamo se i na priče, ističemo sličnosti i razlike – proširujemo veze i odnose i izvan neposrednog iskustva (npr. uz pričanje priče „Tko je Videku sašio košuljicu“ može se komentirati: *I svi su bili jako ponosni što su pomogli Videku. Sad mu nije hladno. I ti voliš pomagati, pomažeš meni kad brišemo prašinu i ja sam ponosna na tebe.*)

Uz pomoć odraslog djeteta uči usredotočiti se, promatrati, uočavati, razlikovati i uspoređivati. Odrasli daje nazive predmetima koje djeteta vidi, imenuje osobine igračke koju je odabralo (npr. *kotrlja se - okruglo je, plava je kao nebo, teško je*), proširuje djetetov verbalni iskaz, npr. *Da, to je lopta ≠ lopta je velika, lopta je crvena, lopta skače*. Imenuje i objašnjava što vidi u slikovnici i proširuje u skladu s djetetovim interesima i iskustvom (npr. zašto, od kuda je to, na što ga podsjeća, što će se zatim dogoditi). Odrasla osoba pretvara sliku u priču ili neki logični slijed, usporedbu, zamišljanje.

Zajedničko sudjelovanje i proširivanje iskustva možda je najvažniji faktor koji utječe na dječji intelektualni razvoj u ranoj dobi.

Dobro je da djeteta susretne raznolike načine proširivanja iskustva i različite ljude i područja ljudskog djelovanja i stvaranja jer se tako aktiviraju svi njegovi potencijali.

S komunikacijskog stajališta **posredovanje vanjskog svijeta prirodni je i pravodobni odgovor roditelja na djetetov interes i znatiželju u zajedničkim aktivnostima**. To nije poučavanje izvan konteksta (npr. usmjeravanje djetetove pažnje i objašnjavanje kad ga povedemo na tržnicu prirodni je odgovor na djetetovu znatiželju – nasuprot „školskog predavanja“ o tome što se prodaje na tržnici). Treba prepoznati što djeteta zanima ili može zanimati te slijediti njegovu usmjerenost i interes. Tada su u žarištu našeg razumijevanja djeteta ne samo djetetovi osjećaji, nego i njegova istraživačka inicijativa, što uzajamnu komunikaciju i posredovanje čini kvalitetnijima

Izvori proširivanja iskustva:

- svakodnevne situacije – u kući i izvan, igračke, slikovnice
- susreti s odraslima i djecom
- susjedstvo, trgovina, pošta, ambulanta, bolnica
- knjižnica, knjižara, knjige, slikovnice
- dječje kazalište, kino, koncerti, izložbe, događanja u zajednici
- park, zoološki vrt, botanički vrt
- kolodvor, aerodrom
- izletišta, putovanja...

Čitajmo im od najranije dobi – upišimo sebe i djeteta u knjižnicu.

